

NOTAT

- magasin om demokrati og Europa

**Tema:
Vil eurokrisen
ramme
velfærden?**

**EU:
Danmark har
råd til efterløn**

**Jesper Jespersen:
EU-krav til løn
er urealistiske**

Vil eurokrisen ramme velfærden?

"Nogle frygter, at dette arbejde handler om at afskaffe velfærdsstaten og social beskyttelse," sagde formanden for Det Europæiske Råd, Herman Van Rompuy for nyligt til Europa-Parlamentet, hvor både socialdemokrater, venstrefløjen og medlemmer af den grønne gruppe havde luftet bekymringer om en lang række tiltag fra EU's side, som skal være unionens svar på den økonomiske nedtur, der især finder sted i udkanten af eurozonen – i Grækenland, Irland, Portugal, Spanien og andre steder.

"Overhovedet ikke. Det er for at redde disse grundlæggende aspekter ved den europæiske model," betonedede formanden.

Spørgsmålet er, hvad operationen vil betyde for patienten. Det er i hvert fald et stort apparat, som nu køres i stilling i anledning af euro-krisen, og en pæn del af det, handler om velfærd. Det er f.eks. pensioner, udgifter til sundhedsydelser, og det er den offentlige sektor i bredere forstand, der kandiderer til reformer i det ene forslag efter det andet – det være sig politiske hensigtserklæringer, lovforslag, eller udkast til omstændelige procedurer.

Mange af de reformer, som skal fremmes med kraftigere virkningsmidler er gammel vin på nye flasker. Pensionsreformer har f.eks. stået på EU's dagsorden i mere end et årti. Og lige så længe har Kommissionen og Ministerrådet med jævne mellemrum bekræftet sig selv og hinanden i, at der er behov for at tage fat, uden at der er sket så meget ved det. Men nu har krisen banet vejen for mere fælles økonomisk politik for EU, og nye beslutningsmetoder, og det kan sætte gang i sagerne.

I Danmark har den offentlige debat koncentreret sig om den såkaldte "europluspagt" – en politisk aftale mellem 23 medlemslande, herunder Danmark. Pagten blev kontroversiel fordi den nævner løntilbageholdenhed og nedskæringer på sociale ydelser som to centrale elementer i en sund økonomisk strategi, der fremmer konkurrenceevnen.

De partier i Folketinget, som støttede europluspagten (V, K, S, SF og RV) bemærkede til nogle af de dramatiske udlægninger af pagten, at der ikke er tale om andet end en aftale om nogle målsætninger – især om konkurrencedygtighed – som kan nås ad flere veje. Hvis det var hele historien, ville europluspagten være et sært dokument. EU vedtog nemlig for mindre end et år siden en temmelig omfattende plan for konkurrencedygtighed, den såkaldte Europa 2020-strategi. Hvad skal vi med gentagelser?

For at forstå europluspagten, må den sættes i sammenhæng med de øvrige forslag til "økonomisk styring", der er under vedtagelse i EU. Forslag, som åbner døren for EU til politiske områder, der hidtil har været forbeholdt medlemslandene – det har vi Kommissionens ord for. Og det er især løn og sociale ydelser, der sigtes på.

Det betyder ikke, at EU står på spring for snarest helt at underminere den danske velfærdsmodel. Det er faktisk fuldt tænkeligt, at dette vil få kun lille eller ingen betydning for Danmark i mange år fremover, og at det er andre lande, der vil stå for skud. Men at den politiske beslutningsproces omkring centrale velfærdsspørgsmål kan blive væsentligt forandret, er der ikke tvivl om. Det er bare at lytte nøje til, hvad f.eks. Kommissionen siger – og lægge det sammen med teksten i europluspagten.

Sociale ydelser under kontrol

Europluspagten som Danmark har tilsluttet sig, taler om at holde særligt øje med statens udgifter til sociale ydelser. Ifølge Kommissionen skal det håndhæves med obligatoriske regler.

REGLER ELLER EJ. Den økonomiske krise i EU har fået Kommissionen og medlemslandenes regeringer til at lancere en vifte af initiativer for at få styr på økonomien. Også offentlige ydelser som pensioner og udgifter til sundhed skal underkastes en nøje vurdering, og justeres, hvis de overskrider et bæredygtigt niveau. Det fremgår bl.a. af europluspagten – den politiske aftale, som Danmark og 22 andre EU-lande indgik i marts.

Men hvordan skal europluspagten gennemføres på dette og andre punkter. Flere ser pagten som en løs politisk aftale, hvor fremskridt med de fælles målsætninger skal vurderes årligt under uforpligtende former. Men for Kommissionen er pagten snævert koblet til nye regler og procedurer for økonomisk styring, der er langt mere obligatoriske.

Solidaritetspagt

For professor Peder Nedergaard på Københavns Universitet står målet med pagtens ord om f.eks. reformer på pensionsområdet klart:

”Det er en solidaritetspagt. Det handler om solidaritet mellem generationer,” siger han. Altså en aftale, der bl.a. skal sikre, at pensionsordningerne ikke er så dyre, at kommende generationer skal betale regningen. I Nedergaards øjne er pagten en politisk aftale, medlemslandene skal holde hinanden fast på – et uformelt arrangement med masser af erfarings- og meningsudveksling, men så heller ikke meget mere.

Håndhævelse

Den holdning deles ikke af Kommissionen.

»Europluspagten vil gøre brug af eksisterende EU-instrumenter for økonomisk styring. Dette indbefatter stabilitetspagten, der er ved at blive styrket,« siger Pia Seppala, som er talsmand for Kommissionens gren for økonomi og finans (DG ECFIN).

Instrumenterne hun taler om er dels en ny procedure for at imødegå ”makroøkonomiske ubalancer”, men i denne forbindelse er det opstramningen af et gammelt politisk instrument, der er mest interessant; stabilitetspagten. Den blev vedtaget i 1997, og er en central del af den økonomiske og monetære union, men har levet en omskiftelig tilværelse.

Strammere håndhævelse

Stabilitetspagtens mål er, at medlemslandene skal holde deres gæld under 60

procent af BNP (den samlede produktion) og underskuddet på statsbudgettet på under 3 procent. I Rådet og Kommissionens øjne er krisen udtryk for, at disse mål ikke blev håndhævet stærkt nok i fortiden, og der skal derfor strammes op. Det skal bl.a. være lettere at idømme eurolandene bøder, og som noget nyt skal også ikke-eurolande kunne udsættes for økonomiske sanktioner.

Så selvom stabilitetspagten snart runder de 15 år, er det måske i den kommende tid, den kommer rigtig til sin ret og får stor betydning for medlemslandenes økonomiske politik. Det er i hvert fald hensigten med opstramningerne. Og det kan få betydning for sociale ydelser.

Underskudsproceduren

Spørgsmålet om niveauet for sociale ydelser kan nemlig blive aktuelt, når et land har haft et for stort underskud på statsbudgettet i så lang tid, at Kommissionen og Ministerrådet finder anledning til at gribe ind. Proceduren kaldes ”underskudsproceduren”, og den indebærer i sidste ende, at det pågældende land kan idømmes sanktioner, hvis det ikke følger specifikke anbefalinger fra Kommissionen og Ministerrådet.

Og anbefalingerne kan hentes fra målsætningerne i europluspagten, ikke mindst om ”bæredygtige offentlige finanser.” Men det er ikke kun i denne sammenhæng, til-

bageholdenhed skal vise sig, pointerer Pia Seppala fra Kommissionen:

Målsætningerne skal ikke bare finde anvendelse i forbindelse med underskudsproceduren, men skal være mål i sig selv, der sigter på at styrke den finansielle bæredygtighed i EU,” siger hun.

Stats- og regeringscheferne har i europluspagten skrevet tydeligt, at de forpligtelser, de har indgået skal indebære en særlig indsats, som går udover det, der allerede er på plads i EU, og at det skal være mere ambitiøst.

Rådet mere forsigtig

Ministerrådets pressetalsmand for økonomi og finans, Francois Head, er dog mere forsigtig.

»Det betyder ikke, at det nødvendigvis er de krav, der vil blive stillet. Kun, at der skal lægges særligt mærke til medlemslandenes niveau for sociale ydelser. Om det vil føre til anbefalinger fra Kommissionens side, afhænger af situationen i det enkelte land,« siger Francois Head, talsmand for Ministerrådet.

Ændringerne af stabilitetspagten skal efter planen vedtages endeligt i juni. I april var de til udvalgsbehandling i Europa-Parlamentet, hvor et flertal bakker op om en stærkere håndhævelse af reglerne. Det er ikke afgjort, hvornår sanktioner og hvordan ikke-eurolande skal kunne idømmes bøder. ♦

Løn står for skud i EU

Mens de fleste i Folketinget fastholder, at EU ikke vil blande sig i lønforhold, er detaljerne i et nyt overvågningssystem ved at falde på plads. Et system, som kan føre til EU-krav om betydelige lønnedgange i medlemslande med økonomiske problemer.

TILBAGEHOLDENHED. Europluspagten, der blev indgået i marts, satte fut i en ophidset debat om EU og de kollektive overenskomster. En side i den berømte pagt, som har tilslutning fra Danmark og 23 andre EU-lande, handler nemlig om, at landene skal sikre konkurrenceevnen, overvejende ved at holde lønnen nede.

Pagten er imidlertid en politisk aftale uden veludbyggede regler for, hvordan den skal gennemføres. Partierne bag pagten – V, K, S, SF og de radikale, har derfor fejlet enhver bekymring for EU-indblanding i overenskomster af bordet. Konkurrenceevne kan nås på flere måder, og der er metodefrihed, lød svaret til kritikken.

Men skal dette tages for pålydende, må de danske partier tilsyneladende sande, at der er steder i EU-systemet, hvor redskaberne i europluspagten tages anderledes bogstaveligt. Og dét system, som kan sikre, at pagtens mål om løntilbageholdenhed overholdes, kan snart være på plads.

Ubalancer

Forberedelserne sker under udformningen af en ny ordning for overvågning af "makroøkonomiske ubalancer." Under denne ordning skal der defineres en række grænseværdier for områder, hvor medlemslandenes økonomi – ifølge arkitekterne bag forslaget – kan sakke agterud i konkurrencen. Overskrides grænseværdierne i lang tid, kan et medlemsland blive stillet over for ret præcise krav fra Ministerrådet og Kommissionen, og hvis der er tale om et euroland, kan der i sidste ende også falde en bøde. I den forbindelse er

I Bruxelles i marts demonstrerede en lang række fagforeninger mod nye regler, de så som en trussel mod lønforhandlinger. Nu er reglerne ved at blive præciseret, og kan blive vedtaget i juni.

Hårdest i øst

Nogle eksempler på, hvor meget der skæres på velfærden i udvalgte europæiske lande tyder på, at der skæres hårdest ned i de nye EU-medlemslande i central- og østeuropa.

Kilde: Austerity Watch

FRANKRIG:

Nedskæringer for i alt 335 mia. kroner over tre år (0,55 % af BNP)

31.000 arbejdspladser nedlægges i den offentlige sektor i 2011.

Prisregulering af løn fjernet. Sociale ydelser skæres med 4 procent.

der – oplyser finansministeriet – i princip ingen grænse for, hvilken type krav, der kan være tale om. Det kan være såvel skattepolitiske tiltag og et lavere niveau af sociale ydelser, selvom dette ville være kontroversielt.

Voldsomme forskelle

Også indgreb i løndannelsen kan blive et gangbart middel. Rådets anbefalinger peger i den retning, hvis man skal følge indikatorerne i det såkaldte scoreboard, siger Jesper Jespersen, der er professor i økonomi på RUC. Her har regeringerne nemlig udarbejdet retningslinjer for udviklingen i nominelle enhedslønomkostninger, der er et mål for lønnens udvikling i forhold til produktiviteten. Her må udsvinget højst være 9 procent for eurolande og 12 procent for ikke-eurolande.

»Der er et vist rationale i denne ordning. Omkostningsniveauet må jo ikke løbe løbsk, og det er jo bl.a. dét, der er sket i lande som Spanien og Italien, hvor omkostningerne er steget med hele 40 procent over en ti-årsperiode. Ikke overraskende har disse lande mistet konkur-

rencedygtighed over for især Tyskland, som har holdt lønnen nede,« siger Jesper Jespersen.

»Der er nu opstået så stort et spænd i eurozonen, at det er meget tvivlsomt, om betalingsbalanceuligevægtene kan genoprettes.«

Lønkrav

Et typisk politisk svar på denne ubalance var tidligere, at underskudslandene kunne devaluere, men det er ikke muligt i euro-samarbejdet. Derfor må de i stedet tilpasse lønomkostningerne til de rådende konkurrenceforhold i eurozonen, hvilket rammer lønmodtagerne ensidigt, hvorimod en devaluering fordelte tilpasninger ud på alle samfundsgrupper.

NOTAT spurgte Jesper Jespersen, hvilke redskaber, der er til rådighed for et land, der har overskredet grænseværdien for enhedslønomkostninger, og hvilke krav, Rådet derfor kan stille til det pågældende land – hvis man skal udelukke et lodret statsligt løndiktat på det private arbejdsmarked:

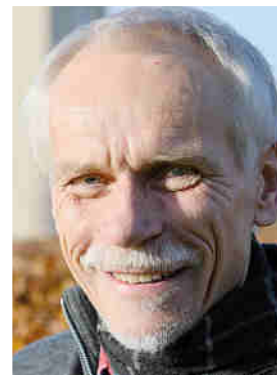
»Der er ingen redskaber! Det handler jo om den private sektor. De kan gøre

dét, der fremgår af europluspagten, nemlig at sænke lønnen i den offentlige sektor, og satse på afsmitning til det private område. Ikke andet,« siger han.

Også Danmark

Et oplagt spørgsmål er dernæst, hvem grænserne for lønudviklingen vil ramme. For tiden er det faktisk kun Bulgarien og Rumænien, der er i farezonen. Men går vi bare et enkelt år tilbage, havde Danmark en udvikling i "nominelle enhedslønomkostninger" på 8,8 procent over tre år, lige i nærheden af grænseværdien for eurolande på 9 procent. En tærskelværdi, bl.a. Kim Mortensen (MF for S) mener, Danmark burde stræbe efter.

»Den væsentlige forskel på landene i krise og Danmark er, at når Danmark har underskud på betalingsbalancen, kan vi dække hullet med indtægter fra olien. Men den kan være ved at slippe op, så det er ikke urealistisk, at Danmark kan få tilsvarende problemer,« siger Jesper Jespersen. ♦

STORBRITANNIEN:

Anslået antal jobs, der nedlægges i det offentlige i de kommende fem år: 330.000.

Nedskæringer på sociale ydelser på i alt 180 mia. kroner i 2010 og 2011. Derudover store nedskæringer på pensioner.

LETLAND

Nedskæringer på 40 procent på hospitalerne – halvdelen lukket. Lønninger i den offentlige sektor beskåret med 30 procent.

POLEN:

Fastfrysning af løn i den offentlige sektor. 10 procent af arbejdspladserne i den offentlige sektor under nedlæggelse.

TJEKKIET:

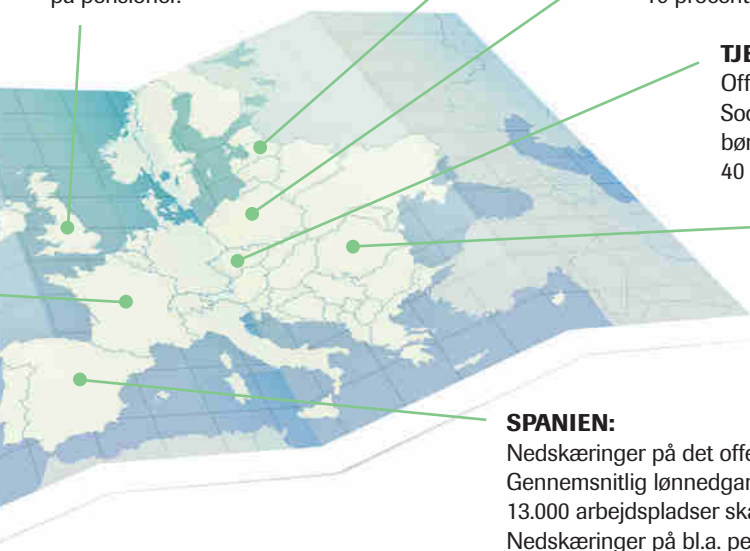
Offentligt ansattes løn skæres med 10 procent i gennemsnit. Social ydelse til lavindkomstfamilier med børn afskaffes. De fleste børnefamilier mister børnepenge. Sygedagpenge reduceres med 40 procent. Dagpenge til arbejdende på deltid afskaffes.

RUMÆNIEN:

Reduktion af lønninger i den offentlige sektor med 25 %. 100.000 offentligt ansatte fyret i 2010, der vil blive efterfulgt af 15.000 i 2011. I alt anslås 250.000 at miste deres arbejde i den offentlige sektor i tiden efter krisen i 2008. Nedskæringer på sociale ydelser på 15 %.

SPANIEN:

Nedskæringer på det offentlige budget på ca. 100 mia. kroner, fordelt på 2010 og 2011. Gennemsnitlig lønnedgang i det offentlige på 5 %. 13.000 arbejdspladser skåret væk i statsadministrationen. Nedskæringer på bl.a. pensioner, dagpenge og huslejestøtte.

Danmarks ukendte topplacering

Ifølge EU's tal er der ikke behov for at afskaffe efterlønnen i Danmark.

EFTERLØN. Da regeringen i april fremlagde sin reformpakke kaldet "2020-planen" stod fjernelse af budgetunderskuddet på ti år øverst på ønskesedlen. Og midlet skal især være afskaffelse af efterlønnen – for at imødegå de problemer en aldrende befolkning kan give. Gribes der ikke hårdt ind nu, er landet i uføre på sigt, lyder argumentet.

Men helt sådan tager statistikken sig ikke ud, hvis man spørger i EU.

To EU-lande står godt rustet til at klare de offentlige finanser selvom befolkningen bliver ældre.

Det ene er Ungarn, hvis de planlagte nedskæringer på pensionsområdet bliver ført ud i livet.

Det andet land er Danmark.

"Kun Danmark og Ungarn har et finansielt udgangspunkt, der er stærkt nok til at opsure de forventede omkostninger, der ventes at følge af en aldrende befolkning."

Det har Kommissionen konstateret i

en vurdering af medlemslandenes evner til at klare forandringerne af befolkningens sammensætning.

Men det ville være synd at sige, at det budskab præger den danske debat.

Relativt bedre, men...

Mads Lundby Hansen, cheføkonom i den borgerlige tænketank CEPOS er bekendt med Kommissionens analyse:

»Jeg har ikke været nede i selve beregningerne, men har set tallene, og det kommer ikke helt bag på mig, at vi er relativt bedre stillet end de andre,« siger han til NOTAT, og tilføjer umiddelbart:

»Men det hører med til billedet, at andre lande har en mulighed, vi ikke har, og det er at hæve skatterne. Det er ikke noget Danmark kan med det skattetryk vi har i forvejen.«

Men det er vel en politisk vurdering om man ønsker høje eller lave skatter?

»Jeg anbefaler ikke, at man forhø-

jer skattetrykket, hvis man ønsker øget vækst.«

Men Kommissionen skriver, at Danmark og Ungarn har en finansiell position, der er stærk nok til at klare omkostningerne med en aldrende befolkning?

»Det er jeg ikke enig i, det er der ingen i Danmark der er! Danmark har et holdbarhedsproblem, derfor skal vi afskaffe efterlønnen,« siger Mads Lundby Hansen.

Et politisk valg

Lars Andersen, direktør for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kender også EU-Kommissionens vurdering: »Man kan altid diskutere niveauet, men i sammenligning med de øvrige EU-lande er vi dem, der har mindst problemer. Danmark har holdbare offentlige finanser,« siger han.

Mener du, at den vurdering fra Kommissionen er kendt blandt dem, der deltager i den politiske debat?

»Nej, det er den nok ikke.«

Ydelser til vurdering i Bruxelles

Udgifter til pensioner, sundhedspleje og sociale ydelser er blevet EU-anliggender, og målet for unionen er nedskæringer. Men danskerne ser ud til at have mindre at frygte end andre EU-borgere.

LUNT I SVINGET. Finansloven, den årlige beslutning om hvordan statens indtægter skal bruges, er ikke noget EU blander sig i.

Sådan har det lydt fra skiftende regeringer. Men den påstand er blevet en sandhed med modifikationer.

Efter regeringens tilsagn på EU-topmødet i marts, er Danmark og 22 andre medlemslande med i europuspagten, en politisk aftale om at føre en stram økonomisk politik. De 23 lande har lovet hinanden at gennemføre reformer for at sikre holdbarheden af pensionsordninger, sundhedspleje og sociale ydelser.

Med europuspagten – og andre nye tiltag i EU – bliver udgifterne på de områder i et land bliver dermed noget, alle de andre også skal tage stilling til og vurdere.

Flere ældre som bliver ældre

"Holdbarhed" betyder i denne sammenhæng, at landene skal tage højde for de "demografiske forandringer": De ældre bliver flere, og udgør en større del af den samlede befolkning. De ældre er også ældre i længere tid, fordi levealderen bliver ved med at stige.

Hvis udgifterne til pensioner, sundhedspleje og sociale ydelser ikke tilpasses disse forandringer, opstår noget som bliver kaldt for et "holdbarhedsgab" på EU-dansk.

Det er et gab i landenes statsfinanser, som man kan sætte tal på, og det har EU-økonomer gjort i 2006 og 2009.

Ikke i Danmark!

I den seneste analyse kan man læse, at EU-landenes holdbarhedsgab i gennemsnit er 6,5 procent af BNP (værdien af den årlige produktion). Så meget mere skal der bruges af BNP for at holde takt med den aldrende befolkning. Eller: Så meget skal der skæres, hvis ikke statsgælden skal vokse pga. den større andel af ældre.

Men ikke i Danmark.

Her blev holdbarhedsgabet i 2009 opmålt til -0,2 procent. Gabet var negativt, og var i virkeligheden ikke et gab, men et overskud.

Danmark havde i 2009 ikke et egentligt problem, mente EU-økonomerne, og

Finansminister Claus Hjort Frederiksen har længe talt for behovet for at afskaffe efterlønnen. Men han kan ikke hente støtte i EU's statistik.

ser heller ikke ud til at få det lige med det samme:

"Danmark menes at have en lav risiko med hensyn til den langsigtede holdbarhed af de offentlige finanser."

Derimod var de bange for, at den danske stats garantiordninger for bankerne var så store, at de kunne true holdbarheden af finanserne – hvis de blev indfriet.

Claus Hjort udelukker ikke

Men selv om de danske finanser med EU-øjne ser ud til at have det fint, kan der komme politiske pegepinde alligevel.

Udover de politiske tilsagn i europuspagten skal Danmark på linje med alle andre EU-lande f.eks. også vurderes årligt på baggrund af en årlig "vækstundersøgelse" fra Kommissionen, indleverede vækstplaner og regeringens udkast til finanslov – en procedure kaldet "Det europæiske halvår".

Og her vil der komme specifikke anbefalinger retur.

Finansminister Claus Hjort Frederiksen skriver i et svar til Enhedslistens Per Clausen, at Kommissionens første vækstundersøgelse, der blev fremlagt i januar, kun indeholder anbefalinger til EU-landene som helhed om især pensionsalder, lønudvikling, sociale ydelser og skat.

"Det udelukkes imidlertid ikke, at kommende årlige vækstundersøgelser også kan indeholde landespecifikke anbefalinger", skriver ministeren. ♦

Om noget bør vurderingen fra EU give koldt vand i blodet. De understøtter i hvert fald ikke regeringens mål om helt at fjerne budgetunderskuddet i år 2020.

»Det underskud vi har i dag er mere et likviditetsproblem som blandt andet opstår fordi der i dag er store fradrag på pensionsindbetalinger, men de er penge, som kommer til beskatning, når de bliver udbetalt. At regeringen vil overkompensere den finansielle holdbarhed ved at stille budgetbalancen i nul i 2020 er et politisk valg.«

Ældre i klemme

Kommissionens holdbarhedsrapport fra 2009 er en vurdering både af landenes udgangspunkt med hensyn til underskud og gæld, og af de udfordringer som en aldrende befolkning giver. Den siger ikke noget om kvaliteten af pensionerne.

Problemerne er, ifølge Kommissionen, værst for de lande som både har store underskud i dag, og store aldersudgifter foran sig. Til den gruppe hører Spanien, Irland og Storbritannien. ♦

Kilde: Europa-Kommissionen, generaldirektoratet for Økonomi og Finans (ECFIN): "Sustainability Report 2009"

En trussel mod offentlige ydelser

Forslagene til nye regler for økonomisk styring i EU vil øge presset på medlemslandene for at privatisere og udlicitere offentlige ydelser. Det er så hård kost, at vi må forvente langstrakte politiske kampe om det – og selvom reglerne er klare, er udfaldet ikke, mener en ekspert.

UREALISTISK. "Det er virkelig ikke muligt for EU-Kommissionen at opnå det, de forsøger at opnå, uden ret massive nedskæringer på offentlige ydelser. Selvom det handler om nedskæringer over en bred kam, vil virkningerne især kunne mærkes af ansatte i den offentlige sektor. Og så vil det føre til øget udlicitering."

Det er David Halls vurdering af ønsket fra Kommissionen om strammere overholdelse af reglerne for budgetunderskud og gæld (stabilitetspagten), og de andre tiltag, som skal sikre en strammere økonomisk politik. Under ét; økonomisk styring. Seks forslag, som skal vedtages i juni. David Hall er direktør for PSIRU, et forskningsinstitut med tilknytning til de offentligt ansattes internationale sammenslutning af fagforbund, PSI, som har produceret utallige rapporter om EU og om virkningerne af EU's lovgivning på offentlige ydelser.

Umulige retningslinjer

»Det er stort set umuligt for noget land i EU at fungere inden for disse retningslinjer. De var allerede under stort pres før krisen, og krisen har øget alles gæld,« siger han.

Han påpeger desuden, at der i fremtiden vil komme et større pres på de offentlige udgifter, særligt sundhedspleje og pensioner, fordi befolkningen bliver ældre.

»Vi vil også se øgede krav til håndtering af klimaforandringerne gennem

f.eks. investeringer i nye transportformer, og der vil skulle investeres i for eksempel nye fiberoptiske kabler til højhastighedsinternet. Den private sektor er meget tilbageholdende med at investere, og det øger vigtigheden af offentlige investeringer. Så hvis disse retningslinjer bliver søgt håndhævet, vil det efter alt at dømme gøre stor skade på offentlige ydelser.«

Incitament til privatisering

David Hall bider også mærke i, at forslagene lægger vægt på mere fleksibilitet på arbejdsmarkedet, og han forstår dette som et forsøg på at gøre det lettere at både ansætte og fyre. Det mener han vil skabe incitament til at udlicitere offentlige ydelser til private virksomheder.

"Og presset for at sænke lønnen i det offentlige kan få regeringerne til at undgå direkte ansættelser, og i stedet at søge kontrakter med private virksomheder. Det vil fremme privatisering og offentlige-private partnerskaber eller OPP. OPP er en form for samarbejde, hvor det private firma typisk bygger, ejer og driver en offentlig

Forskeren David Hall mener, Kommissionens forslag til økonomisk styring er urealistiske.

Grænsen mellem samfund og marked

Det indre marked breder sig ud over offentlige ydelser.

Svaret fra den europæiske fagbevægelse har længe været et krav om et direktiv, som kunne stoppe den udvikling, men det har Kommissionen hidtil ignoreret.

MARKEDSGØRELSE. Grænsen mellem EU's love og regler om det indre marked på den ene side og offentlige ydelser, der ikke er markedsbaserede på den anden, har længe været et stridsspørgsmål. I hvilket omfang er eller bør de offentlige ydelser, som i teorien er medlemslandenes kompetence, være påvirket af regler, som styrer det indre marked?

Dette har givet anledning til mange diskussioner, bl.a. om forholdet mellem demokrati og marked.

Det er i denne sammenhæng, at idéen om et "rammedirektiv" om offent-

lige ydelser blev fremsat i slutningen af 90'erne.

Mange direktiver

Problemet var, at Kommissionen på denne tid var i færd med at udarbejde en strøm af sektorspecifikke direktiver, der dækkede netværksaktiviteter, såsom telekommunikation, elektricitet, gas og jernbaner. Direktiver, som alle handlede om at åbne markeder. Det offentliges rolle skulle herefter mest være som regulerende instans.

Ifølge kritikerne ville dette resultere

i svækkelse af udviklingen af det offentliges kapacitet, og ville åbne for markedsførelse. Mindre demokratisk, og ofte dyrere.

Rammedirektiv

Kritikken fik i 2000 Det Europæiske Råd til at bede Kommissionen fremlægge forslag til klare regler om offentlige ydelser. Europa-Parlamentet har desuden anmodet Kommissionen to gange (2001, 2004) om det samme, men forgæves. EPSU – sammenslutningen af fagforbund på det offentlige område – lancerede en kampagne

tjeneste i en periode, mens de offentlige myndigheder betaler regningen.”

OPP's stigende popularitet i mange EU-medlemslande skyldes, at de på denne måde har kunnet sprede gæld skabt ved at tilbyde disse tjenester over hele kontraktperioden, og dermed tilsyneladende kunnet holde statens underskud under de fastsatte EU-grænseværdier. Men ofte har der været en regning på længere sigt, som ikke har været med i statistikken. David Hall mener, at OPP i det lange løb vil øge problemerne i den offentlige service.

”OPP-kontrakter løber typisk over en periode på 20 eller 30 år, og det beskytter private firmaer fra eventuelle nedskæringer, der måtte blive foretaget i denne periode. Det betyder, at nedskæringer vil ramme hårdere på andre offentlige områder.”

Den politiske proces

Han mener de nye regler er så dramatiske, at han har svært ved at forestille sig, at det uden videre bliver gennemført. Konflikterne inden for de enkelte lande vil tage til, og på højt niveau i EU kan det vise sig ved, at reglerne ikke kan gennemføres, og må slækkes.

”Det er ikke umuligt, at det bliver stoppet i den politiske proces på lidt længere sigt,” mener han. ♦

i 2004 for et rammedirektiv, der senere fik støtte af det europæiske LO, EFS.

Kulmination

Kampen om et rammedirektiv for offentlige ydelser kulminerede i 2006. Her blev Kommissionen forelagt fire forskellige forslag til, hvordan sagen kunne gribes an. Disse blev fremsat af EFS, Den Socialdemokratiske Gruppe i Europa-Parlamentet, PSE, og andre. Formålet var at give klarere regler og forsvare de offentlige tjenester fra de juridiske rammer for regulering af EU-markedet. Med andre ord at give medlemsstaterne mere frihed til at organisere og levere offentlige tjenester på nationalt, regionalt og lokalt plan.

Men hverken Kommissionen eller Rådet har vist reel interesse for initiativer af denne karakter, og i stedet er der løbende kommet initiativer, der går i modsat retning. ♦

» Det er virkelig ikke muligt for EU-Kommissionen at opnå det de forsøger at opnå, uden ret massive nedskæringer på offentlige ydelser. «

På lang sigt er udlicitering af offentlige ydelser – som mange lande har gjort med togdrift – ikke en god forretning, mener David Hall.

Borgernes kontrol af sine regeringer, eller regeringernes kontrol af borgerne...

EU's borgere har fået en ret til at deltage i Unionens "demokratiske liv" og en ret til aktindsigt i EU's dokumenter – på papiret. I virkeligheden ser det lidt anderledes ud.

MØRKELAGT ÅBENHED. 27 regeringer blev spurgt om hvilken holdning de har i de pågående forhandlinger om nye åbenhedsregler i EU.

16 af dem nægtede at svare. De mente at en sådan åbenhed ville ødelægge beslutningsprocessen.

Men den argumentation holder ikke vand, fastslog den ene af de to EU-domstole den 22. marts i år.

"Hvis borgerne skal kunne udøve sine demokratiske rettigheder, er de nødt til at kunne følge beslutningsprocessen i detaljer," mente Retten (tidligere kaldt Retten i Første instans).

Helen Derbishire, leder af kampagneorganisationen Access Info, der gik til Retten for at få bugt med hemmelighedskræmmeriet i EU, og som vandt, siger at de ofte komplicerede spørgsmål om aktindsigt (udlevering af dokumenter) kan beskrives enkelt:

»Folk skal have en mulighed for at kunne følge med.«

Fra dinosaurernes tid

Tony Bunyan, leder af dokumentationscentret Statewatch i London er enig. Han mener, at Lissabon-traktaten kan gøre det umuligt at afvise offentliggørelse af dokumenter med begrundelsen, at det vil være til "alvorlig skade for institutionens beslutningsproces".

I Lissabon-traktaten står nemlig som noget nyt, at borgerne har ret til at deltage i det demokratiske liv, og at ret til aktindsigt skal gælde i alle EU's institutioner. Det skal f.eks. være muligt, og ligefrem en ret, at få besked om hvad Tyskland, eller Ungarn, eller Danmark mener om et lovforslag – inden loven er vedtaget.

»Lissaboniseringen (tilpasning af de gældende åbenhedsregler til den nye traktat) giver os en god chance for at kom-

me af med de gamle regler fra dinosaurernes tid,« siger Bunyan, med henvisning til en udtalelse fra EU's første ombudsmand Jakob Söderman.

Men helt så glat er det ikke gået endnu.

Tovtrækkeri

På en høring arrangeret af EU-Parlamentet i Bruxelles, stod argumenterne for fuld åbenhed nærmest i kø.

Retten til at deltage

"Enhver borger har ret til at deltage i Unionens demokratiske liv. Beslutningerne træffes så åbent som muligt og så tæt på borgerne som muligt."

Artikel 10.3 i traktaten om Den Europæiske Union

Men det gjorde vanskelighederne også.

De gældende regler blev besluttet i 2001. Syv år senere foreslog Kommissionen, at de skulle laves om. Yderligere tre år senere er der intet sket i sagen.

Retten til åbenhed er blevet til en kastebold mellem de forskellige EU-institutioner. Selve processen om eventuelle ændringer foregår som et tovtværkeri for de indviede uden et forstyrrende publikum.

Kommissionens ændringsforslag fra 2008 vil væsentligt forringe de regler som gælder i dag.

Det mener et flertal i EU-Parlamentet. Det mener EU-ombudsmanden Nikiforos Diamandouros, og den særlige datatilsynsmand Peter Hustinx, og det mener de enkelte nationale parlamenter som har ytret sig. Men i Ministerrådet er der flertal for at bakke op om Kommissionens strammingsforslag. De mere eller mindre åbenhedsvenlige lande i EU kan tælles på én hånd plus en finger: Danmark, Sverige, Finland, Holland, Estland og Slovenien.

Kontrol af, eller fra, regeringerne

Situationen er fastlåst.

På den ene side giver den nye traktat, og flere udslag fra EU-domstolen, herunder dem i sagen rejst af Access Info, grund til at lave om på de gældende regler i en mere åbenhedsvenlig retning, som er tilpasset gældende ret. Og det støttes af EU-Parlamentet.

På den anden side er der et mindst lige så stort flertal blandt medlemslandenes regeringer, som vil gå i stik modsat retning.

»Den holdning falder ind i et større mønster. Europarådet (ikke et EU-organ – red.) har besluttet, at de anti-terrorlove, som blev indført efter den 11. september 2001, skal tages op til fornyet overvejelse i alle medlemslande. Det er bare ikke sket nogen steder. I stedet ser vi nye love om indsamling af data, om telefonaflytning og

Retten til aktindsigt

”Alle unionsborgere og alle fysiske og juridiske personer, der har bopæl eller vedtægtsmæssigt hjemsted i en medlemsstat, har ret til aktindsigt i dokumenter fra Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer, uanset medium, efter de principper og på de betingelser, der fastsættes i henhold til dette stykke.”

Artikel 15.3, i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde

love, der svækker mediernes kildebeskyttelse,« sagde Arne König, formand for den Europæiske Journalistsammenslutning EFJ.

En ungarsk tilhører ved høringen i Parlamentet opsummerede:

»Befolkningerne har en ret til at kontrollere sine regeringer, men regeringerne er mere interesserede i at kontrollere befolkningerne.«

”En fornærmelse af borgerne”

Høringen viste også, at der er flere og til dels modsatrettede bud på, hvordan den fastlåste situation skal brydes op:

Kommissionen foreslår, at EU først beslutter en mindre og nærmest redaktionel ændring af de gældende regler, så de tilpasses Lissabon-traktaten.

Den store gennemgang, som blev indledt i 2008, men som foregår i sneglefart, må bare tage den tid den tager.

Men de parlamentarikere, som er ansvarlige for udarbejdelsen af Parlamentets holdninger, Michael Cashman fra britiske Labour, og finske Anneli Jäätteenmäki fra den liberale gruppe, hælder til både at behandle den lille Lissabon-tilpasning, og den store gennemgang, i samme omgang.

Og Michael Cashman er ikke bleg for at tale i store overskrifter:

Michael Cashman, der er ansvarlig for EU-Parlamentets behandling af et forslag om aktindsigt, ser Kommissionens holdning som en hån.

»De forslag, vi har fået er en fornærmelse af borgernes rettigheder. Jeg kan garantere, at et flertal i Parlamentet ikke vil svække, men tværtimod forbedre de eksisterende regler.«

Godt nyt for Danmark?

Men de lige så sigende indlæg på høringen i Parlamentet var måske dem, der ikke blev holdt, fordi der ikke var nogen tilstede til at komme med dem.

Der var ikke mødt nogen repræsentant op for den ungarske regering, som har formandskabet i EU i foråret, og som i øvrigt selv er blevet udsat for massiv kritik fra Kommissionen og Parlamentet for demokratifjendske medielove på hjemmebanen.

Der var heller ingen fra Polen, som overtager formandskabet den 1. juli.

Det kan både være gode eller truende nyheder for den danske regering, der sætter sig for bordenden i EU's Ministerråd og arbejdsgrupper næste år. Meget lidt tyder nemlig på, at tovtværkeriet om nye åbenhedsregler i EU er afgjort inden Danmark overtager formandskabet den 1. januar 2012.

Der er til gengæld flere tegn på, at den konflikt når at blive skærpet i det kommende godt halve år. ♦

» De forslag, vi har fået er en fornærmelse af borgernes rettigheder.

Jeg kan garantere, at et flertal i Parlamentet ikke vil svække, men tværtimod forbedre de eksisterende regler. «

Michael Cashman (MEP)

Månedens interview:

Demokratiets tilstand

NOTAT tager pulsen på demokratiets tilstand – i Danmark og Europa. Vi interviewer en person, som på den ene eller anden måde har gjort sig tanker om, hvordan det går med den demokratiske debat og borgernes indflydelse på samfundsudviklingen.

”Magthaverne er ikke vant til kontrol”

Embedsværket i EU er ikke vant til at blive udsat for kontrol. Hverken fra medierne eller fra folkevalgte politikere. Derfor er der brug for et opgør med den hierarkiske forvaltningskultur, der reelt udgør en hindring for åbenhed og gennemsigtighed i et EU, der ellers på papiret har ganske fornuftige og moderne regler for aktindsigt.

ÅBENHED. Den erfarne journalist Brigitte Alfter er en af de helt centrale skikkelser i arbejdet for en bedre EU-journalistik og for et mere åbent og gennemsigtigt EU. Hun har været med til at stifte netværket farmsubsidy.org, der graver historier frem om EU's landbrugsstøtte.

Hun er medstifter af wobbing.eu, der er en portal med anvisninger på, hvordan man kan søge aktindsigt i EU og i de europæiske lande. Hun er grundlægger af Journalismfund, der uddeler midler til undersøgende journalistik i Europa og koordinator i Scoop, et projekt, der skal opkvalificere den undersøgende journalistik i Østeuropa.

Og så har hun oplevet, at henvendelser om aktindsigt kan gøre EU-embedsmænd nervøse.

Fra dit synspunkt som journalist, hvordan vurderer du så demokratiets tilstand?

»Det er det største spørgsmål, jeg nogensinde har fået... Mit svar vil nok være, at demokrati er noget, der hele tiden er i bevægelse, og efter min mening er uhyre skrøbeligt. Det er ikke en tilstand. Det er en opgave til os alle – både dig og mig og alle andre. Og selvfølgelig har vi som journalister et særligt ansvar. Vi har gjort det til vores job at være vagthunde og skabe en balance mod den magt, som er

delegeret til en regering eller en forvaltning.«

Uvant med åbenhed

Hvad ser du som det største demokratiske problem i EU?

»Magtfuldkommenhed. Magthaverne i Bruxelles er ikke vant til kontrol. Hverken fra EU-Parlamentet, medierne eller i den offentlige debat,« lyder den korte version af en længere forklaring fra Brigitte Alfter. Hun er ikke i tvivl om, at det har uheldige konsekvenser, at EU-Kommissionen og embedsværket har vænnet sig til, at de kan arbejde i fred for kritiske spørgsmål.

»Jeg oplever en stor angst i Bruxelles for at være åben,« forklarer Brigitter Alfter.

»En angst for at tage den debat man er vant til i de fleste af medlemslandene. Jeg tror på, at beslutningerne bliver bedre af at blive vendt i den offentlige debat og udsat for kritik. Angst gør, at man lukker sig inde i stedet for at lægge beslutningen ud til diskussion.«

Hvordan er de formelle muligheder for at få aktindsigt i EU?

»EU har en aktindsigtslov, der ikke er perfekt, men den er faktisk både god og moderne. I modsætning til f.eks. den danske lov, medtager den elektronisk forvaltning. EU's aktindsigtslov er meget ung, den er kun omkring 10 år, så der findes ikke så meget retspraksis endnu, men formelt set mener jeg aktindsigtsloven er i orden.«

I praksis er det meget forskelligt, hvor nemt eller svært det er at få aktindsigt.

»Man skal respektere, at der er forskelle mellem institutioner og afdelinger. Der er nogen steder, det fungerer nogenlunde allerede,« forklarer Brigitter Alfter. Hun vurderer, det vil tage mange år før lovgivningen sidder på ryggraden i forvaltningen og råder sine journalistkolleger, til at tage sig tiden til venligt at forklare, hvad formålet er meget deres ansøgning om aktindsigt og at de ikke er ude på at hænge medarbejderne ud for noget.

En hierarkisk mentalitet

Problemet med den manglende åbenhed bunder i høj grad i forskellige forvaltnings-, demokrati- og medietraditioner. Idealet er norsk:

»Norge har et meget velfungerende system, hvor man på internettet kan gå ind og se, hvad en forvaltning har liggende af korrespondance og andre dokumenter - og så kan man søge aktindsigt med et enkelt museklik.«

Men EU er påvirket andre steder fra,

konstaterer Brigitter Alfter: »Bare du kører til Tyskland - for ikke at tale om længere sydpå - så er der en helt anden mentalitet. Her har man meget hierarkisk opbyggede forvaltninger, hvor man for eksempel kun opfatter det, chefen har skrevet under på, som et dokument. Og det påvirker administrationen i Bruxelles.«

»I mange af de europæiske forvaltningskulturer er man oppe imod en forestilling om, at den gode embedsmand er én, der beskytter dokumenterne mod pøblen. Og de gør virkelig deres bedste,« bemærker den garvede journalist med et glimt i øjet.

En kritisk presse

Et mere åbent EU er kun noget værd, hvis der er en kritisk presse til at følge op på historierne. Her mener Brigitter Alfter, at man kan komme langt, hvis journalisterne bliver bedre til at samarbejde om research:

»Hvis vi som journalister i EU samarbejder henover grænser, så kan vi løse en masse problemer på én gang. Vi får flere ressourcer til research og får adgang til informationer fra flere lande. Det problem man undersøger udspringer af den samme lovgivning, men historien kan fortælles på forskellige måder, så den passer ind i medietraditionen i journalisternes forskellige hjemlande. På den måde er vi ikke konkurrenter.«

Hvis den kritiske journalistik skal have en virkning, skal den i meget højere grad end i dag være dagsordenssættende. Det indebærer, at historierne skal graves frem før forslaget ligger klar på et topmøde eller i Kommissionen.

Journalister skal ind et skridt tidligere end vi ser nyhedsjournalistikken gøre i

Blå bog

- Brigitte Alfter er freelancejournalist og en af de centrale aktører i arbejdet for mere åbenhed og gennemsigtighed i EU. Hun er født i 1966 i Tyskland.
- Hun har tidligere bl.a. arbejdet som korrespondent for Dagbladet Information og har været chefredaktør for NOTAT fra 2001-2003.
- Brigitter Alfter har været medstifter af og spiller en central rolle i projekterne wobbing.eu, farmsubsidy.org, i-scoop.org og administrerer Journalismfund, der støtter grænseoverskridende samarbejder mellem journalister i Europa.

dag, mener Alfter. »Vi skal ind på det tidspunkt, hvor det spændende arbejde foregår,« siger hun. Det gør lobbyisterne også. Den første tekst er altid den bærende- og det er uhyre svært at lave det om bagefter. Der burde man gå ind som journalist, så vi kunne få en politisk debat på et tidspunkt, hvor teksten stadig er blød og formbar.

Hvordan ser du mulighederne for en bedre EU-journalistik?

»Jeg tror sagtens journalisterne kunne være mere dagsordenssættende. Det handler i høj grad om prioritering. Lige nu bliver vægten lagt på Christiansborg og ikke Bruxelles. Og det er et valg. Man vælger at forfølge det magtspil, der er let at forstå, i stedet for at rette blikket derhen, hvor magten i virkeligheden ligger.« ♦

» Magthaverne i Bruxelles er ikke vant til kontrol. Hverken fra EU-Parlamentet, medierne eller i den offentlige debat. «

TALERSTOLEN

Morten Messerschmidt,
medlem af
EU-Parlamentet,
Dansk Folkeparti

Europluspagt som trojansk hest for euroen

Danmark tilsluttede sig "europluspagten" uden skyggen af sværds slag. Et næsten samlet Folketing udlagde det næsten som en triumf, og mærkværdigt nok kan selv et parti som Socialistisk Folkeparti ikke få armene ned af begejstring over, at EU nu vil sætte klare rammer op for den danske økonomi. "EU går jo ikke ind og bestemmer over hverken den danske model eller de danske velfærdssydler," lød det fra SF.

Nej, det er rigtigt. Men EU sætter til gengæld rammerne. Og medmindre Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti virkelig tror, at man kan beskattes sig til øget velfærd, kommer de snart til at opleve, hvordan EU vil slå hele bunden ud af deres "Fair Løsning."

Man kan meget nemt få den mistanke, at hverken regering eller andre på EU-tilhænger-fløjen i virkeligheden har haft særligt meget lyst til at diskutere dette emne – og hvis de endelig har gjort det, har de blot vendt sagen på hovedet og fremstillet Danmarks manglende tilslutning til euroen som hovedproblemet. På den måde ønsker man at gøde jorden for en euro-afstemning med et positivt resultat.

Faktum er imidlertid, at tilhængerne i såvel 1992 og 1993 som 2000 har nægtet at respektere danskerne nej til den fælles valuta. Tilhængerne har aldrig taget et nej for et nej. Det har vi oplevet så mange gange. Derfor var der heller ikke det mindste element af ydmyghed at spore, da Danmark tilsluttede sig euro-pagten. I dette tilfælde findes skurken ikke i EU, fordi man her har talt rent ud af posen om, at medlemslandene skal afgive selvbestemmelse på det økonomiske område – men blandt danske politikere.

Tag ikke fejl: europluspagten er et logisk skridt. Det havde blot været rart, hvis borgerne i Europa fra begyndelsen var blevet oplyst om, at en fælles valuta naturligvis skal ledsages af en fælles økonomisk politik. De store tabere er PIIGS-lande som Grækenland, Irland og Portugal. Deres mulighed for at producere sig ud af krisen er længere væk end nogensinde, fordi de er uhjælpeligt låst fast i euroens spændetrøje med et renteniveau, der kvæler al økonomisk liv.

Tilbage står indtrykket af en dansk regering – og et overvældende flertal i Folketinget – der har kapituleret totalt over for EU. Det er tragisk. Imidlertid er der ét lyspunkt på den nattesorte himmel: Danmark har stadig ikke indført euroen. Og det vil vi arbejde for aldrig sker.

Kommissionen støtter ikke Robin Hood skat

Tag fra de rige, giv til de fattige og skab samtidig finansiell stabilitet. Det er idéen bag den internationale kampagne, "Robin Hood Tax", hvor en række græsrodsorganisationer arbejder for at indføre en global skat på 0,05 procent, hver gang et finansielt produkt skifter hænder. Idéen er vokset i popularitet efter finanskrisen i 2008, men EU-Kommissionen vil sandsynligvis ikke gå videre med sagen. Skatten vil, ifølge Kommissionen, kun kunne fungere, hvis den indføres globalt.

Se artiklen "EU kører Robin Hood-skat ud på et sidespor" på Notat.dk

Nyt nej fra Island

Ved folkeafstemningen søndag den 10. april 2011 sagde de islandske vælgere endnu en gang nej til at betale 27 milliarder – 85.000 kroner pr. islænding – til Storbritannien og Holland.

Kravet skyldes den islandske bank Icesave, hvis krak i 2008 gav store tab til de folk i de to lande, som havde lånt banken penge. De fik udbetalt beløbene af Storbritannien og Holland, og de kræver, at Island betaler udgifterne, og de to lande kræver, at den islandske stat skal godtgøre tabet. Men 93 procent af de islandske vælgere sagde nej til kravet ved en folkeafstemning i marts 2010.

Sagen er nu blevet indbragt for EFTA's tilsynsmyndighed ESA. Der kan let gå to-tre år, inden sagen er afgjort.

Se artiklen »De islandske vælgere sagde endnu en gang nej« på Notat.dk

EU-aftale truer AIDS-syge

Indiske medicinproducenter har længe kopieret medicin uden at tage hensyn til patentrettighederne. Det har gjort det muligt at levere billig medicin til HIV-smittede og AIDS-syge, der ellers var dømt til at dø af deres sygdom.

Men medicinen kan efterhånden miste sin virkning. Det betyder, at der bliver brug for nye præparater. Og dem kan de måske få svært ved at få i fremtiden. Det skyldes en handelsaftale, som EU i øjeblikket er ved at indgå med Indien. Et af EU's krav er nemlig, at Indien i fremtiden skal respektere en frist på mellem 5 og 10 år, inden man kopierer medicin.

Se artiklen »EU-aftale kan fordyre vigtig medicin« på Notat.dk

Portugal ønsker stort lån

Den portugisiske statsminister, José Sócrates, har nu bedt EU om at få et lån til at klare landets øjeblikkelige problemer, da landet ikke længere kan låne penge på normale vilkår. Beløbet forventes at nå op på et sted mellem 500 og 600 milliarder. Til sammenligning har EU lånt Irland cirka 635 milliarder og Grækenland 825 milliarder.

Lånet bliver ikke billigt, idet der skal betales en rente på knap 7 procent. Men det er dog en lavere sats end de 10 procent, som Portugal i dag skal betale på det almindelige lånemarked.

Se artiklen »Portugal beder om lån på 5-600 milliarder kroner« på Notat.dk

Domstolen kræver ens forsikringer

Kvinder skal ikke have dyrere forsikringer, fordi de lever længere end mænd. Det siger EU-domstolen i Luxembourg i en kendelse 1. marts 2011. Den kalder det for forskelsbehandling at lade vilkårene afhænge af, om der er tale om mænd eller kvinder. De nye regler skal træde i kraft senest den 21. december 2012.

På et andet område betyder dommen, at kvinderne skal betale mere, end de gør i dag. Det drejer sig om bilforsikringer, hvor unge kvinder slipper billigere end unge mænd – fordi de kører langt mere forsigtigt.

Dommen kritiseres skarpt i Børsen for 10. marts 2011. »For mange vil det være svært at tage EU og Domstolen helt alvorligt, når den som nævnt producerer afgørelser stridende mod sund fornuft og på et helt overfladisk grundlag,« skriver bladet.

Se artiklen »Domstolen kræver ens forsikringer« på [Notat.dk](#)

Løkke lover EU at droppe efterløn

Det lykkedes regeringen at skaffe opbakning fra Socialdemokraterne og SF til dansk deltagelse i den såkaldte Europagt (eller europpluspagt), men allerede få dage efter oplyste statsminister Løkke Rasmussen, at han vil opfylde pagtens mål om bl.a. "bæredygtige offentlige finanser" gennem afskaffelse af efterlønnen. En målsætning både S og SF er imod.

Se artiklen »Løkke lover EU at afskaffe efterlønnen« på [Notat.dk](#)

Aktiv EU-debat

Kan 1 million påvirke EU?

Hvordan får græsrodder indflydelse på de europæiske love? Kan det ske ved hjælp af traktatens tekst om at samle 1 mio. underskrifter?

Debataften med **Kenneth Haar** og **Olivier Hoedeman** fra CEO og **Morten Emil Hansen** fra Concord Danmark torsdag den **5. maj 2011** kl. 17 – 21 i Forsamlingshuset, Onkel Dannys Plads, Halmtorvet 13C, Kbh.

Svanholm, EU-debat og naturvandring

Mød **Emilie Turunen** i naturen lørdag den **21. maj 2011**, kl. 13-16 ved produktionskollektivet Svanholm, Skibby Sj.

Vi har kombineret tre gode oplevelser i dette arrangement. Debat med Emilie Turunen fra SF om hendes arbejde i EU-Parlamentet, vandring i den smukke natur omkring Svanholm gods og fortællingen om produktionskollektivet Svanholm.

Pris: 30 kr. inkl. kaffe og kage.

Mød Ole Christensen til EU-debat i naturen

Søndag den **22. maj 2011**, kl. 13.00-15.30 ved Naturcentret Fosdalen, Fosdalvej 69, Brovst.

Vi starter med at naturvejleder **Svend Møller Nielsen** tager os med på en vandring på ca. 1 time i den smukke natur.

Derefter snakker vi med **Ole Christensen** fra Socialdemokraterne om hvad han laver i EU-Parlamentet.

Pris: 30 kr. inkl. kaffe og kage.

Grundlovsarrangement 2011

Demokratistafetten skifter hænder søndag den **5. juni** kl. 10.00-11.30 i Vartovs gård, Farvergade 27, København.

Carsten Jensen giver Ebbe Kløvedal-Reichs demokratistafet videre. Hvem får den i år? Der bliver også grundlovstale, fællessang og små overraskelser.

Pris: Deltagelse er gratis, men kaffe og brød kan købes.

Arrangeret af DEO i samarbejde med Vartov.

Læs mere på www.deo.dk

Se program og tilmeld dig på www.deo.dk eller telefon 70 26 36 66

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K. redaktionen@notat.dk
I redaktionen: Kenneth Haar (ansv.), Luise Hemmer Pihl, Páll Helgi Hannesson, Staffan Dahllöf, Michael B. Lauritsen, Rasmus Nørlem Sørensen, Sven Skovmand & Sisse Møller Møller.

Udgivet af DEO i samarbejde med EUDemokraterne, som får tilskud fra Europa-Parlamentet.

Forside: Scanpix.

Abonnement: NOTAT, Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk CVR nr.: 18411008
Lay-out og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00 ISSN: 1603-7480

NOTAT
– magasin om Demokrati & Europa

Af **Dan Jørgensen**,
medlem af
EU-Parlamentet for
Socialdemokraterne

Finansregulering: EU-Parlamentet trumfer Folketinget

Opgøret omkring hvad der skabte finanskrisen og hvordan vi undgår en ny, er langt fra slut. I USA har Senatets undersøgelseskomité for nylig præsenteret en meget kritisk rapport om krisens årsager. I Europa-Parlamentet har vi også vores eget kriseudvalg, som arbejder med anbefalinger til hvordan, vi kan mindske risikoen for nye kriser. I Danmark har oppositionen efterspurgt et lignende arbejde, der kunne kaste lys på de særligt danske aspekter af krisen, eks. indførelsen af afdragsfrie lån. Men regeringen har sat sig imod – og dermed har Folketinget ikke kunne komme videre.

På samme vis er det også EU, der går forrest, når det kommer til finansiell regulering. Mens VKO ikke har haft nogen vilje til at træde støtterne i bankerne over tæerne, har vi i Europa-Parlamentet indført en del ny lovgivning. Vi har begrænset brugen af bonusser, der leder til for stor risikotagning i bankerne. Vi har lavet ny lovgivning for de kapital- og hedgefonde, der tidligere kunne opføre sig som lovløse i det Vilde Vest. Og vi har etableret et helt nyt finansielt tilsyn for hele EU, der skal supplere de nationale finanstilsyn. Det skal sikre, at EU i fremtiden kan forudse en finansiell krise bedre end man hidtil har gjort samt sikre håndteringen af en krise, hvis den skulle opstå.

Men der er væsentlig mere på vej.

Vi vil have styr på handlen med derivater, sætte begrænsninger for spekulatoren i statsobligationer, og generelt polstre bankerne, så de bedre kan modstå kriser. Alt det skal vi nok få i hus i et eller andet omfang. Derudover er det en socialdemokratisk prioritet, at vi får en finansiell transaktionsskat, der kan begrænse de meningsløse aktiviteter, der fik det finansielle korthus til at bryde sammen.

Det er ikke sikkert, at vi får sådan en skat. Men det står helt klart, at den – og andre tiltag, der kan gøre en forskel ift. at undgå nye kriser – kun kan komme fra EU. Nationalstaterne kan ikke alene kontrollere de finansielle markeder. Og de borgerligt dominerede parlamenter har ikke viljen til at kigge deres egen politik i årene op til krisen efter i sømmene.

Prisen for indflydelse

En stor pose penge, et lille smil, eller bare en appel til glæden ved at hjælpe. Tre forskellige redskaber, lobbyister kan påvirke EU-reglerne med.

BESTIKKELSE. Den 20. marts nåede tre medlemmer af Parlamentet, tidligere ministre fra hhv. Slovenien, Rumænien og Østrig, berømmelsens tinder, takket være den britiske avis Sunday Times. De havde accepteret at arbejde for lovændringer efter aftale med nogle lobbyister om en kontant modydelse.. Lobbyisterne, som i virkeligheden var journalister fra London-avisen, tilbød høje beløb mod at politikerne fremsatte og arbejdede for konkrete ændringsforslag til lovgivning på finansområdet, der var på vej gennem beslutningsprocessen.

Tilsyneladende kan den slags gi' rigtig godt. Den ene politiker - østrigeren Ernst Strasser - påstod under en samtale med de forklædte journalister, at han har kunnet tjene hele 4 millioner kroner om året på håndsrækninger til private købere af indflydelse.

Østrigske Ernst Strasser (MEP) er færdig i politik efter en bestikkelsesskandale.

Det kan han så ikke mere. For denne gang klappede fælden. Strasser og de to andres politiske karrierer endte med søndagsavisen den dag i marts.

"Hun var så smuk"

Op skandalen rullede videre. En uge efter skulle endnu en parlamentariker se sit billede i samme avis. Den konservative spanier Pablo Zalba havde fremsat et forslag, han havde fået af en falsk kvindelig lobbyist, helt uden ændringer. "Hun var så smuk," sagde han bl.a. til sit forsvar.

Men selvom historien er stort set den samme som de tre første, klarer Zalba tilsyneladende frisag. Han havde vist interesse for en lukrativ bestyrelsespost eller en rolle som betalt "rådgiver", men sagen var aldrig blevet helt afgjort. Lidt nøl var nok til at skaffe ham opbakning fra både den konservative gruppe i EU-parlamentet og fra hans spanske parti PP. Der er nemlig ikke i sig selv noget usædvanligt eller ugleset ved at gå ærinder for private virksomheder, når man er EU-parlamentariker.

Gratis er OK

På nogle områder og for nogle politikere er det ren rutine. Da parlamentet i efteråret stemte sig igennem 1.600 ændringsforslag til nye regler for investeringsfonde, var to tredjedele udarbejdet af finanslobbyister.

Blandt hovedpersonerne i den debat var den britiske konservative Syed Kamall, hvis parti lægger åbent frem, hvem politikerne mødes med om de enkelte lovforslag. I dette tilfælde mødtes Kamall over 100 gange med repræsentanter for finanssektorens interesseorganisationer om hans arbejde med regulering af fonde.

Skandalerne fra marts har nu fået parlamentet til at overveje stramninger af reglerne for at undgå gentagelser. Om der bliver tale om store skridt er uklart, men det er sikkert, at det ikke vil ramme dem, der stiller op ganske gratis.

Kenneth Haar

NOTAT er idag en del af Oplysningsforbundet DEO, så du får også invitation til levende debatarrangementer under sloganet "EU-debat, mere spændende og mindre fastlåst"

Prøv
månedsmagasinet

NOTAT

Bestil
5 måneder gratis

Kun alm. sms-takst **sms: notat til 1204**

Tilbuddet er for at nye læsere kan lære magasinet at kende og gælder derfor kun for folk der ikke har abonneret de seneste to år.